

حکومەتی ھەریم راپۆرتەکەى وەزارەتى دەرەوہى ئەمریکا بە ھەند وەردەگریت

لە ڕێککەوتى ۲۰۲۲/۷/۱۹، وەزارەتى دەرەوہى ئەمریکا راپۆرتى سالانەى خۆى سەبارەت بە پرسى بازەرگانیکردن بە مڕۆف بڵاوکردەوہ عێراق و ھەریمی کوردستان لە چوارچێوەى ھەلسەنگاندنەکان، و بە گوێرەى راپۆرتەکە ھەریم ھەولێ بەردەوامى بۆ بەرگرتن بەم دیاردەى داوہ .

نووسینگەى ڕێکخەرى پاسپاردە نیودەولەتییەکان گفتوگۆیەکی کراوہى لەگەڵ کونسولخانەى گشتی ئەمریکا لە ھەولێر ھەبە، کە پڕۆسەى یەکی تۆکمەى ھاوبەشیکردنى زانیارى بەر لە دەرچوونى راپۆرتەکانى سالانەى وەزارەتى دەرەوہ لەخۆدەگریت. سەبارەت بە راپۆرتى بازەرگانیکردن بە مڕۆف، نووسینگەى ڕێکخەر لە مانگی یەکی ئەمسال زانیارى فەرمى پیشکەش بە کونسولخانەى گشتی ئەمریکا کردوہ. راپۆرتەکەى وەزارەتى دەرەوہى ئەمریکا بە ئەندازەى یەکی بەرچاو پشٹی بە زانیارییە پیشکەشکراوہکان بەستوہ.

لە ڕێگەى ھەماھەنگى لەگەڵ بەرپۆلەبەرایەتیی بەرەنگاربوونەوہى تاوانە ڕێکخراوہکان لە وەزارەتى ناوڤ و دامەزراوہ پەيوەندیدارەکان، نووسینگەى ڕێکخەرى پاسپاردە نیودەولەتییەکان کونسولخانەى گشتی ئەمریکاى ئاگادارکردەوہ کە پارسال شەش کەس بەھۆى تێوہگلان لە بازەرگانیکردنى بە مڕۆف سزادراون.

ھەرۆھە راپۆرتەکە لەژێر پۆشنایى ئەو زانیارییانەى نووسینگەى ڕێکخەر بۆیانى دابینکردوہ ئاماژەى بەوہ کردوہ ۷۷ قوربانى ناسپنراون، لەوانە ۳۴یان قوربانى بازەرگانیکردن بە کرێکار بوونە. بەدەر لەمانەش، راپۆرتەکەى وەزارەتى دەرەوہ ئاماژەى بە زانیارییە فەرمییەکانى حکومەتى ھەریم کردوہ سەبارەت بە میکانیزمەکانى دەستنیشانکردنى قوربانییەکان لە ڕێگەى نووسینگەکانى بەرپۆلەبەردن لە کەمپەکانى پەنابەران و ئاوارەکان، ھیلە گەرمەکان، کونسولخانەکان، دواتر پەوانەکردنیاں بۆ لایەنە ئەمنییە پەيوەندیدارەکان، لەنیویاندا پۆلیسى تایبەتمەند بە بازەرگانیکردن بە مڕۆف.

له هەريئى كوردستان چەندىن ياسا دەرگراون بۇ بەرەنگاربوونەوھى ئەم دياردە دزئوھ. ماددەكانى ٣٩٤، ٣٩٣، و ٣٩٥ له ياساى سزادانى عيراقى ژمارە ١١١ى سالى ١٩٦٩، سزاي قورسى بۇ ئەو تاوانبارانە داناوھ. ھەروھە، ياساى بەرەنگاربوونەوھى بەدپەوشتى ژمارە ٨ى سالى ١٩٨٨ ھەموو جۆرە کردەيەكى سېكسىي ناسەرى قەدەغەکردووھ و ئەوانەى بازىرگانى بە قوربانىيەكان دەكەن سزاي قورسىيان بۇ دانراوھ.

ھاوکات، له ياساى ژمارە ٦ى ٢٠١٨ى پەرلەمانى كوردستان، بازىرگانىکردن بە مندالان ھەمان سەنگى ياسايى بۇ دانراوھ و ھەك دۆخى توند خراوھتەرپوو. سەبارەت بە كرىكارە بيانىيەكان، پېنمايى ژمارە ٢ى سالى ٢٠١٥ى ھەزارەتى كاروبارى كۆمەلایەتى جېبەجیدەكریٹ .

له ياساى ژمارە ٦ى سالى ٢٠١٨ى پەرلەمانى كوردستان پېناسەى بازىرگانىکردن بە مرؤف بە گوێرەى پرۆتۆكۆلى نێودەولەتیی پالیرمۆ كراوھ و ھەك تاوانیكى نێودەولەتیی ناسیندراوھ. لێپێچینەوھەكان و برپارەكانى دادگا له سالى ٢٠٢١ سەبارەت بە بازىرگانىکردن بە مرؤف، ھەك له راپۆرتەكەى ھەزارەتى دەرەوھى ئەمرىكادا جەختى لەسەر كراوھتەرپوو، لەسەر بنەماى ياساى تايبەتمەندبووھە كە له سەرەوھە ئاماژەى پیدراوھ. ھەرچەندە ياساكە له زۆر رووھە بى كەموكوپىيە، بەلام ھەزارەتى ناوخۆى ھەريئى پيشنيارى چەند ھەموارکردنەوھەكى کردووھ، لەوانە تەرخانکردنى سندوقىك بۇ دابىنکردنى پارىزەر بۇ قوربانىيەكان، كيشانى جياوازييەكى روون له نيوان قوربانىيەكان و بازىرگانەكان، ھەروھە دامەزراندنى دادگای تايبەتمەند له پارىزگا و ئیدارە سەربەخۆكاندا.

له رووى دامەزرانەوھە، باس لەوھە كراوھ كە حكومەتى ھەريئى كوردستان ناوئيشانى بەرپۆبەرايەتیی بەرەنگاربوونەوھى بازىرگانىکردن بە مرؤف گوێرى بۇ بەرپۆبەرايەتیی تاوانە رېكخراوھەكان، ئەمەش ئاماژەى ھەولێكى چپتر و رېكخراوترە بۇ بەرەنگاربوونەوھى ئەم دياردەيە. له سالى ٢٠٢١ حكومەتى ھەريئى دوو يەكەى نوێى بەرپۆبەرايەتى تاوانە رېكخراوھەكانى بۇ ئیدارە تازە سەربەخۆكانى سۆران و زاخۆ پەسەند کرد.

حكومەتى ھەريئى ھاوكارى پيشكەش بە قوربانىيەكان دەكات، لەوانەش دابىنکردنى پارىزەر و خەرجى و تيمى دادگەرى و چارەسەرکردنى كيشەكانيان و گەپاندوھيان بۇ ناو كۆمەلگە. ھاوکات مافى شايتەتالەكان دابىنكراوھ، و له كاتى ھەرگرتنى رېكارى ياسايى ناويان ئاشكرا ناكريٹ و لەژێر چاوديرىي حكومەت دەبن .

ههروهه، قهدهغهکردنی بهچهکدارکردنی زۆرهملپی مندان به گوێرهی یاسای بنهماکانی
دادگاییکردنی سهربازی و یاسای سزادانی سهربازی پێکخراوه، و به هیچ شێوهیهک له ههریمی
کوردستان ئهم دیاردهیه بوونی نییه.